

Hasan Hüseyin Güneş*

Filistin Meselesi ve Türkiye Uluslararası Kongresi (20-22 Ekim 2017)

Sempozyum Değerlendirmesi

2017 yılı Filistin açısından anlamlıydı. Çünkü önemli hadiselerin gerçekleştiği tarihlerin yıldönümü bu yıla müsadiftir. Beş yüz yıl önce Yavuz Sultan Selim burayı Osmanlı topraklarına ilhak etmişti. Yüz yıl önce ise Osmanlılar dört yüz yıl hükümler oldukları Kudüs'ü terk etmek ve İngilizlere bırakmak zorunda kaldı. Bu anlamda *Balfour Deklarasyonu*'nun da yüzüncü yılıydı 2017. Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda 2017'nin Filistin için önemli bir yıl olduğu anlaşılmaktadır.

20-22 Ekim 2017 tarihinde Necmettin Erbakan Üniversitesi'nin ev sahipliğinde ve al-Quds Open University (Câmiatü'l-Kuds el-Meftûha) işbirliğiyle Konya'da *Filistin Meselesi ve Türkiye Uluslararası Kongresi* tertip edildi. Kongre kapsamlıydı; Türkiye ve Filistin'in yanı sıra birçok ülkeden katılım gerçekleşti. Genel olarak kongrede Filistin meselesinin tarihi geçmişi, bugünü ve geleceği çeşitli tebliğlerle anlatıldı. Filistin ve Kudüs etrafında şekillenen hadiseleri siyasi, askeri, ekonomik ve sosyolojik açıdan ele alan araştırmacılar, farklı bilimsel perspektiften konulara temas ederek çözüm önerileri sundu.

*Yrd. Doç. Dr., Bartın Üniversitesi., Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü.
hasan.h.gunes@gmail.com

Kongreye 16 farklı ÷lkeden yaklaşık 160 akademisyen ve araştırmacı iştirak etti. Kongreye TİKA, Konya Büyükşehir Belediyesi, Selçuklu Belediyesi, Mevlana Kalkınma Ajansı, İran Araştırmaları Merkezi gibi kurumlar destek verdi. Ayrıca Vakıflar Genel Müdürlüğü ve Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü'nün katkılarıyla kongrede Kudüs temalı iki önemli sergi yapıldı.

Kongrenin içeriğıyle ilgili tespitlere gelirsek; evvela Türk akademisyenlerin ve araştırmacıların Kudüs ve Filistin hakkındaki meselelere yapısal metotlarla yaklaşmayı tercih ettikleri açıkça gözlemlenmektedir. Bunun nedeni hiç şüphesiz ele alınan problemlerin gündelik hayatta ne gibi sorunlara yol açtığıın bu sorunları yaşayanların üzerinden tasvir edilmeyişi onların hikâyede tam anlamıyla vücut bulmamasına neden olmaktadır. Kanaatimce buna sebep olan şey Filistin coğrafyasının ve insanının ÷lkemizde zannedilenden çok daha az merak uyandırmasıdır. Genel olarak merak uyandıran meselelerin başında ise Siyonizm, arazi satışı, savaşlar, siyasi sorunlar, diplomatik ilişkiler ve ekonomik kaygılar gelmektedir. Ancak bu başlıkların Kudüslü bir gencin, Gazze'deki bir hanımefendinin, Ramallah'ta yaşayan Filistinli mültecilerin hayatında ne tür etki yarattığına neredeyse hiç değinilmemektedir. Altını çizmek gerekirse bu kongrede de bunların yer aldığı çalışmaların bulunduğunu söyleyemeyiz. Bunların yapılabilmesi için de hiç şüphesiz yapısal çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bize göre Filistin çalışmalarında dikkat edilmesi gereken husus, yapısal çalışmaların derinlemesine mülakatlar, anketler vb. saha araştırmaları ile desteklenmesi gerektiğidir. Gerekli saha araştırması yapılamıyorsa ele alınacak meseleler mümkünse dünya literatüründe, daha dar çerçevede Türkiye literatüründe ele alınmamış ve bu nedenle de pek bilinmeyen bir konuya işaret etmeli ve mevzu bahis edilen konu ise daha geniş araştırmalara yön verici nitelikte açıklayıcı olmalıdır.

Kongreden örnek verecek olursak; Selçuklular Döneminde Filistin'i konu edinirken Türkiye ve Filistin arasındaki tarihsel belleğe bir gönderme yapılmak istenmiş olabilir. Ancak bugün zikredilen belleğin ne kadar yerinde olduğı, zedelenip zedelenmediğı, kendince yeni iletişim kanalları kurup kuramadığı da (mesela) Filistin'deki Araplaşmış Selçuklu bakiyesi Türkler üzerinden de irdelenmelidir. Bu

bağlamda kongrede Ayşe Dudu Kuşçu'nun tarihsel anlatısını (Türkiye-Filistin Kardeşliğinde Tarihi Bellek; Selçuklular Döneminde Filistin) bir sosyolog doldurmalı/doldurabilmelidir. Ferhat Tekin'in "İsrail-Filistin Bariyeri: Ayırma Duvarına Sosyolojik Bir Yaklaşım" başlıklı tebliği üzerine de benzer tespitler yapılabilir. Ancak bu tespitlerden evvel başlıkta konunun tanımlanmasında da bir sorunun bulunduğunu belirtmek gerekir. Ferhat Tekin'in de tebliğinde belirttiği gibi, bariyer İsrail tarafından inşa edilmiştir ve bu süreç hâlen devam etmektedir. Dolayısıyla Filistin bariyeri şeklindeki bir tanımlama meselenin hassasiyeti açısından sorunludur. Zira bariyer Filistin'e ait değildir ve Filistin tarafından iki ülkeyi ayıran bir sınır olarak da kabul edilmemektedir.

Ferhat Tekin tebliğinde söz konusu bariyerin inşa sürecine ilgili tarihsel bilgiler vermiş ve onun sosyolojik analizini yapabilmek için de literatürdeki çeşitli kavramsallaştırmalara değinmiştir. Ancak yukarıda zikrettiğimiz sorun bu tebliğde de mevcuttur. Bu nedenle de bariyerin Filistinlilerin gündelik hayatında ne gibi etkisi olduğuna cevap bulunamamıştır. Kudüs'ten Ramallah'a iş için giden biri saat kaçta evinden çıkmakta ve işine saat kaçta varabilmektedir? Bariyeri geçerken ne gibi muamelelerle karşılaşmaktadır.

Bazı tebliğlerde metodolojik yetersizliğin mevcudiyetini belirtmemiz yerinde olacaktır. Örneğin Huzeyfe Çeker'in "Politikanın Gölgesinde Tartışılan Fıkhî Bir Mesele: Kudüs'ü Ziyaret Etmenin Hükümü" başlıklı tebliği bunlardan biridir. Fıkhî bir mesele olarak ele alınacağı belirtilmesine rağmen, ziyaret etmenin hükmü hiç bir şekilde fıkhî ıstılahlar bağlamında ele alınmamıştır. Fıkhî bir mesele ıstılahlar olamadan ne derece sağlıklı ele alınabilir?

Maalesef yukarıda zikrettiğimiz sorunların benzeri Arap araştırmacıların çalışmalarında da bulunmaktadır. Arapça sunulan bazı tebliğlerin başlığı farklı olmasına rağmen içeriği birbirine çok yakındı. Birkaç örnekle yetinelim: Zekeriya Ebu Damis'in "2010-2017 yılları Arasında Bölgesel Zorluklarda Filistin Meselesi" başlıklı tebliğinin metninin, Ahmed Samir el-Kudra'nın "Ortadoğu'da Bölgesel Değişimler ve Bunların Filistin Meselesine Yansımaları" adlı tebliğinden farkı, onun kadar meseleyi detaylandıramamasıdır. Benzer şekilde Beysan Mustafa Musa'nın "Filistin Meselesi Karşısında

Türkiye'nin Tutumu (Dün, Bugün, yarın)" başlıklı tebliğı, Emire Tahir'in "Filistin Meselesinde Türkiye'nin Önemi: Dün, Bugün ve Yarın Arasında" konulu tebliğinin muhtasarı şeklinde bildiri metinleri kitabında yer almıştır.

Zikrettiğimiz metodolojik hataların yanı sıra aşağıda sıraladığımız oturum başlıklarında birbirinden kıymetli tebliğler de sunuldu.¹

Küresel Aktörler ve Filistin Meselesi
İsrail ve Filistin Meselesi
Dernekler, Vakıflar ve Filistin Meselesi
Yerleşke Siyaseti ve Filistin Meselesi
Osmanlı ve Filistin Meselesi
Dünden Bugüne Filistin Meselesi
Medya ve Filistin Meselesi
Türkiye ve Filistin Meselesi
Hamas ve Filistin Meselesi
Sosyal Medya ve Filistin Meselesi
Felsefe ve Filistin Meselesi
İRAM Oturumu
Dini Perspektifte Filistin Meselesi
Filistin Ekonomisi
Uluslararası İlişkiler ve Filistin Meselesi

Filistin'e dair çalışmaların hangi konularda yapılabileceğine dair ışık tutan bu kongrenin çabalarının daha ileriye taşınmasını temenni ediyorum.

¹ Tebliğlerin özet kitapçığına ve tam metinlerine şu adresten ulaşmak mümkündür: <http://filistinveturkiye.com/sit/> erişim tarihi: 12 Ocak 2018.